

Новицький С.В.

*к. фіз.-мат. н., молодший науковий співробітник
відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання
НАПН України
м. Київ, Україна*

Новицька Т.Л.

*науковий співробітник
відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання
НАПН України
м. Київ, Україна*

**ОСНОВНІ ТИПИ ПОМИЛОК ПРИ ВНЕСЕННІ РЕСУРСІВ ДО
ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ НАПН УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР
ВПЛИВУ НА ПІДТРИМКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВЦІВ**

З тенденцією розповсюдження мережі Інтернет по всьому світу стало все більше зростати глобальне світове співробітництво наукових, науково-педагогічних працівників, освітян, наукових установ, університетів, організацій, що потребують активних, оперативних, надійних та зручних засобів розповсюдження науково-освітньої інформації. Електронна бібліотека національної академії педагогічних наук України є одним з таких засобів, що виконує функції оприлюднення і розповсюдження результатів психолого-педагогічних досліджень.

Для інтеграції ресурсів ЕБ НАПН України в електронні системи відкритого доступу мережі Інтернет необхідна правильна атрибуція кожного опублікованого або неопублікованого результату наукового дослідження, що зберігається у сховищі ЕБ НАПН України.

Ідентифікація кожного ресурсу ЕБ відбувається завдяки метаданим, що зберігаються у базах даних ЕБ НАПН України. Зрозуміло, що від того на скільки якісні метадані будуть внесені у форму опису ресурсу та від рівню налагодженості всіх функцій і сервісів ЕБ, залежить на скільки якісно буде взаємодіяти ЕБ з відповідними електронними системами в мережі Інтернет. Адже практична придатність електронних бібліотек визначається насамперед їх якістю, тобто спектром автоматизованих функцій, спектром додаткових сервісів, а також технічними показниками продуктивності, зручності використання, прийнятності тощо [1].

Вченими було виділено наступні показники якості метаданих ЕБ. Так, у публікації [2] показниками якості метаданих є: точність, компактність, послідовність, простота створення, економічність, готовність до використання, кількість, відповідність стандартам, контактність, повнота, відповідність очікуванню, своєчасність і доступність. У роботі [3]: доступність, змістовність, структурованість даних, простота використання, гнучкість, інформативність, надійність, своєчасність, ергономічність, точність, логічна послідовність і узгодженість. У [1] розглянуто більш широко та глибоко проблему якості метаданих ЕБ, на рівні двох аспектів якості, що пов'язані з метаданими: перший з них відноситься до метаданих інформаційного об'єкту (ІО), тобто що собою представляють метадані ІО, якою мірою повно вони описують ІО, чи відповідають вони певному стандарту схеми метаданих; другий аспект пов'язаний зі схемою метаданих, тобто чи є схема метаданих стандартною, наскільки обрана схема відповідає потребам опису ІО в конкретній предметній області. Виділено відповідно такі показники: відповідність стандарту, повнота опису ІО щодо схеми метаданих, повнота опису ІО щодо програмного забезпечення, відповідність схемі метаданих, відповідність стандартній схемі метаданих, повнота (використання) схеми метаданих, повнота

колекції, відповідність колекції стандарту, різноманітність стандартів, узгодженість [1].

Стаття присвячена проблемі пошуку та виправленню помилок в описі метаданих ресурсів ЕБ НАПН України для підтримки інформаційно-дослідної діяльності наукових та науково-педагогічних працівників.

Науково-освітня комунікація вимагає злагодженого функціонування складної і, водночас, гнучкої та мобільної інфраструктури. Головними елементами для цього, є метадані. Розглянемо калоборацію систем ЕБ НАПН України, Google Scholar, ORCID та Publons. З ЕБ НАПН України ресурси індексуються та формують профіль автора в Google Scholar, дані звітти можна експортувати в форматі BibTeX в профілі автора в Publons та ORCID. При внесенні метаданих до ЕБ НАПН України, автори вносять унікальний ідентифікатор автора ORCID, у відповідне поле форми опису ресурсу ЕБ НАПН України. Даний ідентифікатор згодом відображається на сторінці перегляду інформаційного ресурсу. Аналогічно ресурси з ЕБ НАПН України, в форматі BibTeX, можуть бути експортовані в профілі автора в Publons та ORCID. У свою чергу, Publons та ORCID обмінюються метаданими по API між профілями автора у відповідних системах.

Для правильного функціонування таких процесів необхідні використовуватись якісні метадані. Основними помилками в описі метаданих ресурсів ЕБ НАПН України є:

1. Не всі обов'язкові поля форми опису ресурсу заповнені. Для кожного типу ресурсу існують відповідні поля форми опису, у які вносяться мінімальний набір метаданих, за якими даний ресурс індексується в мережі Інтернет.

2. Надається зайва інформація, наприклад, у поле «Видавець» крім назви видавництва вноситься ще назва міста видання. У поле «Видавець» потрібно вносити тільки назву видавництва.

3. Назва ресурсу співпадає з назвою іншого ресурсу, що зберігається у сховищі ЕБ. Взагалі назва ресурсу повинна бути унікальною, тобто в ЕБ не повинно бути більше ресурсів з такою ж назвою. Але бувають випадки, коли в ресурс, що вже зберігався в ЕБ, внесли правки. В такому випадку потрібно зберегти оновлений варіант як нову версію ресурсу, що пов'язана з попередньою версією ресурсу.

4. Дуже велика назва ресурсу, тому не повністю вноситься у відповідне поле форми опису ресурсу. Назва ресурсу повинна повністю відобразитись у полі «Назва» форми опису і не повинна перевищувати 255 символів.

5. Поля форми опису ресурсу заповнені буквами верхнього регістру. Всі поля форми опису ресурсу, в які вноситься текст, повинні заповнюватись нижнім регістром за усіма правилами правопису в реченні.

6. Анотація до ресурсу відрізняється за змістом від анотації у публікації. У формі опису анотація до ресурсу повинна бути ідентичною анотації у публікації.

7. Анотація, у формі опису ресурсу, до частини посібника, монографії..., ідентична до анотації повної публікації. Якщо ресурсом ЕБ є розділ, параграф або будь-яка інша частина результату наукового дослідження, то анотацію потрібно написати тільки для того матеріалу, який буде зберігатись у сховищі ЕБ.

8. Назва ресурсу, анотація та ключові слова вносяться тільки мовою оригіналу публікації. В ЕБ НАПН України у форму опису потрібно вносити назву ресурсу, анотацію та ключові слова мовою оригіналу, а також українською та англійською мовами.

9. Для типу ресурсу «Стаття» разом з назвою журналу вказуються додаткові дані у відповідне поле, наприклад повний бібліографічний опис журналу. У форму опису ресурсу потрібно вносити тільки назву журналу.

10. Для типу ресурсу «Тези» вноситься скорочена назва збірника. У формі опису ресурсу потрібно вказувати повну назву збірника, у відповідному полі, тобто потрібно уточнювати про вид та період часу проведеного заходу.

11. Не вказано автора ресурсу, якщо у бібліографічному описі не передбачено визначення авторів публікації. Якщо, наприклад, збірник тез конференції і т.п. завантажується у повному обсязі в ЕБ, тоді у поле «Автор» потрібно вносити назви наукових установ організації конференції.

«Якість метаданих впливає на багато процесів, пов'язаних з використанням ЕБ, наприклад, опис Ю, їх внесення, збереження, ідентифікацію, пошук і доступ» [1]. Таким чином, правильні, точні метадані форми опису ресурсу ЕБ НАПН України потрібні для оприлюднення і розповсюдження результатів наукових досліджень в мережі Інтернет. Отже, для підтримки інформаційно-дослідної діяльності наукових і науково-педагогічних працівників потрібно якісні метадані ресурсів ЕБ.

Список використаних джерел

1. Новицький О.В. Моделі та методи вдосконалення електронних бібліотек засобами семантичного ВЕБу: дис. ... к-та техн. наук: 05.13.06 / Інститут програмних систем, Інститут кібернетики імені В.М. Глушкова . 2019 р. 240с.

2. Moen W.E., Stewart E.L., McClure C.R. Assessing metadata quality: findings and methodological considerations from an evaluation of the U.S. Government Information Locator Service (GILS). *IEEE International Forum on Research and Technology Advances in Digital Libraries, ADL '98 : Proceedings, April 22-24, 1998 Santa Barbara, California*. Los Alamitos, Calif.: IEEE Computer Society Press. 1998. pp. 246-255.

3. Bruce T.R., Hillmann D.I. The Continuum of Metadata Quality: Defining, Expressing, Exploiting. *Metadata in Practice*, edited by D.I. Hillmann and E.L. Westbrooks. Chicago: American Library Association. 2004. pp. 238-256